

Мезенцева Н. М.

к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку та менеджменту,
Криворізький факультет ДВНЗ «ЗНУ»

Нікульникова Т. Г.

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту підприємницької діяльності,
КЕІ ДВНЗ «КНЕУ»

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ІНТЕГРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Рентабельність безпосередньо пов'язана з отриманням прибутку. Однак її не можна ототожнювати з абсолютною його сумою – це відносний показник, тобто рівень прибутковості, що вимірюється у відсотках. У загальнонауковій теорії аналітичної думки більшість авторів розмежовують дві групи показників рентабельності: рентабельність окремих видів продукції та рентабельність підприємств загалом. Для акціонерних товариств розраховують також показники рентабельності акцій.

В законодавчому полі України існує низка нормативно-правових документів, якими регламентується оцінка фінансового стану, та рентабельності, зокрема. Однак, єдиної системи показників чинні законодавчі акти не передбачають. Розглянемо основні з них.

Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій (п. 3.6): «у процесі аналізу визначається, як змінюються протягом певного періоду значення прибутку від реалізації, чистого прибутку, рівня рентабельності, розглядаються фактори, що приводять до їх зміни» [1].

Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій (п. 6.4) визначає, що «прибутковість підприємства характеризується комплексом показників: коефіцієнтами прибутковості інвестицій, прибутковості власного капіталу, операційної рентабельності продаж, експлуатаційних витрат, прибутковості активів» [2].

Методичні рекомендації щодо підготовки аудиторського висновку при перевірці відкритих акціонерних товариств та підприємств – емітентів облігацій (крім комерційних банків) – в ньому аналіз рентабельності підприємства здійснюється за показниками: рентабельності активів, власного капіталу, діяльності, рентабельності продукції [3]. Такі ж показники визначені і у документі, розробленому у відповідності до Державної програми приватизації – Положенні про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації (п. 3.8) [4].

Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємств та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: оцінка рентабельності підприємства здійснюється у відповідності до розрахунку відповідних показників: рентабельності продукції, діяльності, активів, сукупного капіталу, власного капіталу та періоду окупності власного капіталу [5].

У Порядку проведення оцінки фінансового стану бенефіціара та визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій наведено перелік фінансових коефіцієнтів для розрахунку інтегрального показника фінансового стану, з яких серед коефіцієнтів рентабельності наведено: рентабельності власного капіталу, продажів за фінансовими результатами від операційної діяльності, продажів за фінансовими результатами від звичайної діяльності та активів за чистим прибутком (п. 7.5-7.9) [6].

У 2005 році законодавчо були закріплені вимоги у Методичних рекомендаціях щодо доступу акціонерів та інших заінтересованих осіб до інформації про акціонерне товариство, п. 3.9 яких визначено, що інформація надається щодо прибутку на акцію, крім того, розкриваються такі показники, як аналіз рентабельності акціонерного товариства. Недоліком документу можна визначити те, що у ньому не обґрунтовано, які саме показники рентабельності необхідно подавати, лише зазначено, що у разі потреби, для забезпечення більш повного висвітлення діяльності акціонерного товариства, зазначений перелік показників може бути розширений або змінений відповідно до специфіки діяльності акціонерного товариства, вимог акціонерів та інших заінтересованих осіб і затверджується рішенням загальних зборів акціонерного товариства [7].

Аналіз нормативно-правових документів, що були досліджені, визначив ряд проблемних аспектів. По-перше, ні в одному документі не дається визначення терміну «рентабельність» (виняток складає Методика розрахунку рівня рентабельності сільськогосподарської діяльності сільськогосподарських підприємств: рентабельність – відносна величина, виражена у відсотках, що характеризує ефективність застосованих у виробництві (авансованих) ресурсів уречевленої праці чи ефективність поточних витрат, що визначається співвідношенням доходу (виручки) від реалізації продукції до її повної собівартості [8]). По-друге, вітчизняні економісти в дослідженні показників рентабельності залишають поза увагою такі показники, як: коефіцієнт норми прибутку та коефіцієнт рентабельності інвестицій, оскільки інвестиційна привабливість акціонерних товариств є основним пріоритетом їх розвитку. По-третє, з метою залучення іноземних інвестицій необхідним є запровадження розрахунку системного рівняння (формули, методу) Du Pont, що показує, як пов'язані коефіцієнти прибутковості продажів, коефіцієнти загального обігу вартості активів та використання позиченого капіталу при визначенні прибутку на власний (акціонерний) капітал, і головне, є зрозумілим для іноземного інвестора, та, як наслідок, підвищує його інвестиційну привабливість.

Література:

1. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій: Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.1997 №81. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>.
2. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.1998 р. № 22. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

3. Методичні рекомендації щодо підготовки аудиторського висновку при перевірці відкритих акціонерних товариств та підприємств – емітентів облігацій (крім комерційних банків): Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 25.01.2001 р. № 5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//http://www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
4. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: Наказ Міністерства фінансів України та Фонду Державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//http://www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
5. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємств та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: Наказ Міністерства економіки України від 26.10.2010 р. № 1361. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//http://www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
6. Порядок проведення оцінки фінансового стану бенефіціара та визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 01.04.2003 р. № 247. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//http://www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
7. Методичні рекомендації щодо доступу акціонерів та інших заінтересованих осіб до інформації про акціонерне товариство: Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 26.01.2005 р. № 27. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//http://www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
8. Методика розрахунку рівня рентабельності сільськогосподарської діяльності сільськогосподарських підприємств: Наказ Державного комітету статистики від 14.02.2011 р. № 33. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//http://www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).